

Αθήνα, 27 Δεκεμβρίου 2021

ΠΡΟΣ:

1. Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
κ. Κωνσταντίνο Σκρέκα

2. Υπουργό Εσωτερικών,
κ. Μαυρουδή Βορίδη

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Πρωθυπουργό, κ. Κυριάκο Μητσοτάκη
2. Πρόεδρο ΚΕΔΕ και Δήμαρχο Τρικκαίων, κ. Δημήτριο Παπαστεργίου

**Θέμα: Δίκαιη και αναλογική εξειδίκευση και προσαρμογή του τέλους ταφής του
ν. 4819/2021**

Αξιότιμοι κύριοι Υπουργοί,

Με την παρούσα επιστολή, θα θέλαμε να επισημάνουμε την αναγκαιότητα άμεσης εξειδίκευσης και προσαρμογής του τέλους ταφής του άρθρου 38 του ν. 4819/2021 (Α' 129), η επιβολή του οποίου εκκινεί από την 1η Ιανουαρίου 2022.

Κατά την αντίληψή μας, στο πλαίσιο της εξειδίκευσης της εφαρμογής των ρυθμίσεων περί τέλους ταφής, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

1) Χαρακτήρας του μέτρου

Πρόκειται για μέτρο που εφαρμόζεται στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τη μείωση των ποσοτήτων στερεών αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή, για τη διαχείριση των οποίων αρμόδιοι είναι οι Δήμοι και οι διαδημοτικοί Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μείωση της ποσότητας των στερεών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής σε ποσοστό 10% έως το έτος 2030, σύμφωνα με τις Οδηγίες του πακέτου Κυκλικής Οικονομίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επιτυγχάνεται, κατά κύριο λόγο, μέσα από την αύξηση των ποσοστών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης στερεών αποβλήτων, με διαλογή στην πηγή, καθώς και μέσω της επεξεργασίας υπολειμματικών συμμάκτων για την ανάκτηση υλικών/ενέργειας.

Για την επίτευξη του ανωτέρω φιλόδοξου εθνικού στόχου, δεδομένων των τεράστιων διαχρονικά ποσοτήτων αποβλήτων που οδηγείτο σε ταφή, κρίνεται απαραίτητη όχι μόνο η θέσπιση μέτρων αποτρεπτικών προς τη διαχείριση των αποβλήτων με ταφή αλλά και η παροχή κινήτρων για την αύξηση εναλλακτικών εργασιών διαχείρισης αποβλήτων, όπως η προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για τη υλοποίησή τους.

2) Επιπτώσεις από την εφαρμογή του μέτρου

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 38 του ν. 4819/2021, το τέλος ταφής καταβάλλεται από τους Φο.Δ.Σ.Α σε ειδικό λογαριασμό του Ε.Ο.ΑΝ. Για την καταβολή του, όμως, οι Φο.Δ.Σ.Α. εισπράττουν τα αντίστοιχα ποσά από τους Δήμους, δεδομένου ότι το κόστος υγειονομικής ταφής βαρύνει εξ ολοκλήρου τους Δήμους. Οι Δήμοι, δε, με τη σειρά τους μετακυλούν το σχετικό κόστος ως επί το πλείστον στα νοικοκυριά, μέσω του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού, το οποίο εισπράττεται μέσω της αποπληρωμής του λογαριασμού ηλεκτρικού ρεύματος.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι επιπτώσεις στους πολίτες από την εφαρμογή του εν λόγω μέτρου αναμένεται να είναι σημαντικότερες, έως δυσβάσταχτες, ιδίως για τα νοικοκυριά των περιοχών της Χώρας που δεν διαθέτουν υποδομές επεξεργασίας στερεών απόβλητων, και στις οποίες οι ποσότητες των αποβλήτων που καταλήγουν σε ταφή είναι πολύ μεγάλες.

Σημειώνεται ότι σήμερα λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο μόνο πέντε (5) Μονάδες Επεξεργασίας Αποβλήτων/Βιοαποβλήτων, καλύπτοντας μόνο το 15% των αναγκών της Χώρας.

Η κατακόρυφη αύξηση, δε, των ανταποδοτικών τελών, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη υγειονομική και οικονομική κρίση και τη ραγδαία άνοδο των τιμών της ενέργειας, δύναται να φαλκιδεύσει τη δικαιολόγηση και αποδοχή από τους πολίτες της αναγκαιότητας και αναλογικότητας του μέτρου και εν τέλει την αποτελεσματική εφαρμογή του.

3) Προϋποθέσεις για την ορθή και δίκαιη εφαρμογή του μέτρου

Για τη εξασφάλιση της δίκαιης, από περιβαλλοντικής και κοινωνικής πλευράς, εφαρμογής του τέλους ταφής και κατά συνέπεια για την αποτελεσματική εφαρμογή του, το μέτρο θα πρέπει παράλληλα να συνδυαστεί με τα ακόλουθα:

α) Ενίσχυση, με νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα της εναλλακτικής διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, ιδίως με την αύξηση, σε επίπεδο Δήμων, των ποσοστών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, που δύναται να συμβάλλει καταλυτικά στη μείωση του ποσοστού των στερεών αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή.

Για τον ανωτέρω σκοπό, κρίσιμη είναι η άμεση υλοποίηση των σχετικών δράσεων και έργων που, σύμφωνα με τον κυβερνητικό σχεδιασμό είναι σήμερα σε εξέλιξη, και η απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων από πληθώρα χρηματοδοτικών προγραμμάτων (όπως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη – ΕΠΠΕΡΑΑ, τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» κ.α.) τα οποία, σε συνδυασμό με το ΕΣΠΑ της Νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, δύναται να καλύψουν μεγάλο μέρος των αναγκών των ΟΤΑ Α΄ βαθμού σε υποδομές και εξοπλισμό εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων.

β) Σε επίπεδο διαδημοτικών Φο.Δ.Σ.Α., παροχή κινήτρων για την επιτάχυνση της υλοποίησης των νέων έργων επεξεργασίας στερεών αποβλήτων (Μονάδες Ανακύκλωσης και Ανάκτησης) για την ανάκτηση υλικών/ενέργειας από αναερόβια χώνευση, η λειτουργία των οποίων δύναται να οδηγήσει σε μείωση, σε ποσοστό άνω του πενήντα τοις εκατό (50%) των αποβλήτων που καταλήγουν σε ταφή.

Στο πλαίσιο αυτό, θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντική τη συστηματική προσπάθεια της αρμόδιας Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, την οποία παρακολουθούμε με αμείωτο ενδιαφέρον, να προχωρήσει άμεσα στην περιβαλλοντική αδειοδότηση, στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης (μέσω της ένταξης στο ΕΠΠΕΡΑΑ - ΕΣΠΑ) και στη δημοπράτηση άνω των 40 έργων υποδομών διαλογής στην πηγή/επεξεργασίας αποβλήτων και βιοαποβλήτων. Τα ανωτέρω έργα, μεγάλο ποσοστό των οποίων βρίσκεται ήδη σε διαγωνιστική διαδικασία (άνω του 50%) και αναμένεται να υλοποιηθούν εντός της περιόδου 2022- 2025, πρόκειται να καλύψουν τις σχετικές ανάγκες σχεδόν του συνόλου των περιοχών της Χώρας και κατ' επέκταση να συμβάλλουν στη δραστική μείωση του ποσοστού υγειονομικής ταφής.

Με βάση το σύνολο των ανωτέρω, λαμβάνοντας υπόψη τις ελάχιστες υφιστάμενες υποδομές επεξεργασίας αποβλήτων σε πανελλαδικό επίπεδο, τον σχετικό κυβερνητικό σχεδιασμό και με γνώμονα τη δίκαιη και αναλογική αλλά άμεση και επιτακτική ανάγκη εφαρμογής του τέλους ταφής, κρίνονται αναγκαία:

1) Η προσαρμογή του τέλους ταφής, για την χρονική περίοδο από 1η.01.2022 έως και 31.12.2025, σε συνάρτηση με τον βαθμό ωρίμανσης και υλοποίησης των έργων υποδομών διαλογής στην πηγή/επεξεργασίας αποβλήτων και βιοαποβλήτων (στο εξής τα «Έργα») ως ακολούθως:

α) μείωση κατά 30% του ύψους του τέλους ταφής για τους Φ.ο.Δ.Σ.Α., τα Έργα των οποίων έχουν ήδη αδειοδοτηθεί περιβαλλοντικά (ήτοι, από τον χρόνο έκδοσης της Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων - ΑΕΠΟ),

β) μείωση κατά 70% του ύψους του τέλους ταφής για τους Φ.ο.Δ.Σ.Α., τα Έργα των οποίων έχουν ήδη συμβασιοποιηθεί.

Σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό του ύψους της μείωσης του τέλους ταφής για τους Φ.ο.Δ.Σ.Α. που είναι αρμόδιοι για περισσότερα του ενός Έργα, δύναται να σταθμίζεται ο βαθμός προόδου κάθε Έργου με την δυναμικότητα των σχετικών υποδομών.

Αναφορικά με τον υπολογισμό της μείωσης του τέλους ταφής, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δύναται να λαμβάνει χώρα, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Φ.ο.Δ.Σ.Α. προς την αρμόδια Γενική Γραμματεία Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων, δύο φορές κατ' έτος, ήτοι την 31.05 και την 30.11 εκάστου έτους με βάση τις ποσοότητες αποβλήτων που ορίζονται στην οικεία ΑΕΠΟ ή στο οικείο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), στην περίπτωση αναντιστοιχίας των ποσοτήτων του τελευταίου με την ΑΕΠΟ.

Τα ανωτέρω, κατά την αντίληψή μας αποτελούν δίκαιη και αναλογική προσαρμογή του τέλους ταφής, παρέχοντας ταυτόχρονα κίνητρο στους αρμόδιους εμπλεκόμενους φορείς να επιταχύνουν την υλοποίηση έργων που θα εξασφαλίσουν κρίσιμες υποδομές για την αντιμετώπιση των χρονιζόντων προβλημάτων της Χώρας στην ορθή διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

2) Αύξηση των ποσοστών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, με διαλογή στην πηγή, με σκοπό τη διασφάλιση της επίτευξης του ενωσιακού και εθνικού στόχου αύξησης της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων κατά 55% έως το τέλος του 2025.

Ειδικότερα, προκειμένου να δοθούν ισχυρά κίνητρα προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων στους Δήμους, κρίνεται αναγκαία, από την 1η.1.2023, η προσαρμογή του τέλους ταφής ως εξής:

α) μείωση κατά 20% του ύψους του τέλους ταφής για τους Δήμους που έχουν αποδεδειγμένα επιτύχει ποσοστά επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης τουλάχιστον στο 25%,

β) μείωση κατά 30% του ύψους του τέλους ταφής για τους Δήμους που έχουν αποδεδειγμένα επιτύχει ποσοστά επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης τουλάχιστον στο 35%, και

γ) μείωση κατά 40% του ύψους του τέλους ταφής για τους Δήμους που έχουν αποδεδειγμένα επιτύχει ποσοστά επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης τουλάχιστον στο 55%.

Αναφορικά με τον υπολογισμό της μείωσης του τέλους ταφής, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δύναται να λαμβάνει χώρα, ετησίως και συγκεκριμένα κάθε Ιούνιο, με βάση τα αποτελέσματα του προηγούμενου ημερολογιακού έτους, όπως προκύπτουν από τα στοιχεία που καταχωρίζονται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων.

Συνοψίζοντας, θέτουμε υπόψη σας ότι χαιρετίζουμε τις πολύ σημαντικές νέες ρυθμίσεις του ν. 4819/2021, συμπεριλαμβανομένου του τέλους ταφής και αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα άμεσης εφαρμογής του, δεδομένου, μεταξύ άλλων και του χαρακτήρα αυτής ως οροσήμου για την υποβολή αιτήματος εκταμίευσης επιχορήγησης από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ως εκ τούτου η πρόταση μας, περί δίκαιης εξειδίκευσης και προσαρμογής του εν λόγω τέλους, είναι απόλυτα συμβατή με τους εθνικούς στόχους και δεσμεύσεις αλλά και με τις οικείες ενωσιακές ρυθμίσεις (Οδηγίες ΕΕ 849, 850, 851 και 852/2018) καθώς:

α) δεν στοχεύει σε αναστολή, πόσο μάλλον ακύρωση της εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων για το τέλος ταφής και τη διαδικασία είσπραξης αυτού,

β δεν οδηγεί σε μείωση του μέγιστου ύψους του τέλους, παρόλο που αξίζει να σημειωθεί ότι με βάση τα στοιχεία του Παρατηρητήριου της ΕΕ (<https://www.eea.europa.eu>), το μέγιστο ύψος του εθνικού τέλους ταφής (55 ευρώ ανά τόνο) είναι κατά 37% ακριβότερο από τον μέσο όρο των κρατών – μελών της ΕΕ (40 ευρώ ανά τόνο) και κατά 70% κατ' αναλογία, με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των κρατών – μελών της ΕΕ.

γ) δύναται να επιταχύνει την ωρίμανση των έργων επεξεργασίας αστικών στερεών αποβλήτων και την αύξηση των ποσοστών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, οδηγώντας σε μείωση του ποσοστού υγειονομικής ταφής.

Συνεπώς, με βάση το σύνολο των ανωτέρω, προτείνεται η άμεση τροποποίηση των ρυθμίσεων του ν. 4819/2021 με σκοπό την άμεση, δίκαιη, αναλογική και αποτελεσματική εφαρμογή του τέλους ταφής, για την ταχύτερη και ασφαλέστερη επίτευξη του στόχου μείωσης του ποσοστού υγειονομικής ταφής και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.